

Finansuojama
Europos Sąjungos

Šiaulių rajono
savivaldybė

**„UGDOMOSIOS APLINKOS, PALANKIOS ĮTRAUKIOJO UGDYMO
NUOSTATŲ ĮGYVENDINIMUI, KŪRIMAS“**

**PROGRAMOS „ERASMUS+“ PROJEKTO NR. 2021-1-LT01-KA122-SCH-
000014095 „ĮTRAUKUSIS UGDYMAS: NUO IŠŠŪKIO LINK GALIMYBĖS“
ĮGYVENDINIMO GRUPĖS PARENGTOS GAIRĖS**

Šiauliai, 2023

Gaires „Ugdamosios aplinkos, palankios įtraukiojo ugdymo nuostatų įgyvendinimui, kūrimas“ parengė programos „Erasmus+“ projekto Nr. 2021-1-LT01-KA122-SCH-000014095 „Įtraukusis ugdymas: nuo iššūkio link galimybės“ įgyvendinimo grupės nariai:

Šiaulių rajono savivaldybės administracijos švietimo ir sporto skyriaus vyriausieji specialistai
Rimas Marcinkus, Margarita Pavilionienė ir Viktorija Lipskienė.

Logotipą sukūrė Šiaulių r. Gruzdžių gimnazijos vyresnioji dailės mokytoja
Vita Baranauskienė.

ĮTRAUKIOJO UGDYMO SAMPRATOS TIKSLINIMAS

Per pastaruosius šešiasdešimt metų visame pasaulyje socialinėje ir švietimo srityje įvyko daug pokyčių. Vienas iš jų – klasikinės ugdymo paradigmos virsmas į tarpusavio pagarbos, skirtųjų pripažinimo bei tolerancijos kitoniškumui nuostatomis pagrįstą ir į besimokančiojo poreikius orientuotą ugdymą. Lygios galimybės ir įtrauktis – tai vieni svarbiausių ateities švietimo uždavinių, kuriuos 2015 m. vykusiame Pasaulio švietimo forume paskelbė UNESCO¹.

Švietimo įtraukties ir prieinamumo didinimo, užtikrinant saugią aplinką kiekvienam asmeniui, klausimas įgauna vis didesnę svarbą šiuolaikinėje visuomenėje, todėl Lietuvos švietimo sistema vis sparčiau žengia įtraukties keliu. Iš vienos pusės, tai vertybė ir iššūkis², iš kitos – viena opiausių temų švietimo bendruomenėje. Šiuo metu vis dar nėra aiškių susitarimų dėl bendros įtraukiojo ugdymo sampratos. Įtraukusis ugdymas dažniausiai yra tapatinamas su specialiuoju ugdymosi poreikių (negalių; mokymosi, elgesio ir emocijų, kalbos ir kalbėjimo sutrikimų; mokymosi sunkumų) turinčių vaikų / mokinių ugdymu švietimo įstaigose³. Informacijos šaltinių analizės, apskritojo stalo diskusijų rezultatai bei tarptautiniuose mobilumuose įgyta patirtis skatina šią sampratą praplėsti.

Kas yra įtraukusis ugdymas?

Įvairios tarptautinę švietimo politiką formuojančios organizacijos, tokios kaip Jungtinių Tautų Organizacija, Europos specialiojo ir įtraukiojo ugdymo plėtros agentūra ir kt., įtraukusį ugdymą apibūdina kaip *nuolat besikeičiantį procesą, kuriuo siekiama užtikrinti kokybišką ugdymąsi visiems visuomenės nariams, pripažįstant ir gerbiant įvairovę, atsižvelgiant į kiekvieno individualius gebėjimus ir poreikius, vengiant bet kokios diskriminacijos.*

Lietuvos Respublikos švietimo įstatymu įtraukusis ugdymas apibrėžiamas kaip *sąlygos kiekvienam asmeniui ugdytis, plėtoti savo galias ir gebėjimus, gauti reikiamą pagalbą, patirti sėkmę mokantis.*

Valstybinę švietimo politiką įgyvendinanti įstaiga – Nacionalinė švietimo agentūra – įtraukusį ugdymą traktuoja kaip *procesą, kuriame atsižvelgiama į socialinę, kultūrinę ir mokymosi įvairovę, remiamasi veiksniais, padedančiais nustatyti bei šalinti kliūtis mokymuisi ir dalyvavimui švietime.*

Kai kurių Lietuvos mokslininkų manymu, įtraukusis ugdymas nėra tik ugdymo prieinamumas. Pirmiausia tai – *vertybių, nuostatų ir įsitikinimų kaita; nenutrūkstantis mokyklos kaitos ir tobulėjimo procesas, niekada nepasiekiantis tobulumo lygmenų*⁴.

Tarptautinių mobilumų patirtis rodo, kad įtraukusis ugdymas – ne tik švietimo pagalbos specialistų etatų padidėjimas švietimo įstaigose... Pirmiausia tai – *procesas (pamoka, ugdymo(si) veikla), kuriam pasibaigus kiekvienas vaikas / mokinys gali pasakyti „aš supratau“, „aš išmokau“, „aš gerai jaučiuosi“, „aš žinau, ko dar nesupratau / neišmokau“...*

¹ UNESCO programa „Švietimas 2030“. Prieiga per internetą: [Lietuvos nacionalinė UNESCO komisija | UNESCO programa „Švietimas 2030“](#)

² Įtraukusis ugdymas – mokyklos ir vertybė, ir iššūkis (2022). Prieiga per internetą: [Įtraukusis ugdymas – mokykloms ir vertybė, ir iššūkis | Švietimo, mokslo ir sporto ministerija \(lr.v.lt\)](#)

³ Pavilionienė M., Lipskienė V. (2022) Įtraukusis ugdymas: problemos, iššūkiai ir galimybės. Prieiga per internetą: <https://www.svietimonaujienos.lt/itraukusis-ugdymas-problemos-issukiai-ir-galimybes/>

⁴ Ališauskienė, S., Miltenienė, L. (2018). Inkluzinis ar įtraukusis ugdymas: socialinių konstrukto interpretacijos švietimo kaitos kontekste. Specialusis ugdymas, 1(38), 11–32.

!	<i>Įtraukusis ugdymas – kokybiškas ugdymas, apimantis ugdymo turinio, ugdymo organizavimo, mokinių pasiekimų vertinimo, pagalbos mokiniui, mokytojui bei mokyklai sritis ir siejamas su individualizuotu kiekvieno mokinio ugdymu, atitinkančiu kiekvieno vaiko ugdymosi galias ir poreikius.</i>
----------	--

Įtraukiojo ugdymo sampratos apibrėžtis suponuoja sisteminio požiūrio į įtraukiojo ugdymo įgyvendinimą aktualumą.

Sisteminis požiūris į įtraukiojo ugdymo įgyvendinimą

Sisteminis požiūris į įtraukiojo ugdymo įgyvendinimą gali būti grindžiamas Booth ir Ainscow (2002, 2016⁵) sukurtu mokyklos kaitos modeliu. Remiantis šiuo modeliu, mokykloje įtrauktis realizuojama trijose tarpusavyje susijusiose dimensijose:

- įtraukiojo ugdymo politikos įgyvendinimo;
- įtraukiojo ugdymo kultūros kūrimo;
- įtraukiojo ugdymo praktikos realizavimo.

!	<i>Įtraukiojo ugdymo politika negali egzistuoti be praktikos, o reali įtraukiojo ugdymo praktika vienu metu yra ir mokyklos filosofija / kultūra.</i>
----------	--

Siekiant sistemiško įtraukiojo ugdymo nuostatų įgyvendinimo, t. y. siejant įtraukiojo ugdymo politikos formavimą, įtraukiojo ugdymo kultūros kūrimą ir įtraukiojo ugdymo praktikos realizavimą į visumą, svarbu suprasti, kad šios sistemos elementų ryšiai veikia sinergiškai, t. y. visų sistemos elementų bendras poveikis / veiklos rezultatas yra nepalyginamai didesnis už atskirai veikiančių sistemos elementų poveikį ar veiklos rezultatą. Žemiau pateikiami įtraukiojo ugdymo sistemos elementų aprašymai:

Įtraukiojo ugdymo politikos dimensija	Mokyklos prieinamumas ir atvirumas kiekvienam besimokančiajam (vengiama bet kokios selekcijos ir segregacijos apraiškų; veiklos organizuojamos neskirstant besimokančiųjų pagal gebėjimus, pasiekimus, negalias, lytį ir pan.; kiekvienam mokiniui pritaikoma fizinė aplinka; veikia sukurta paramos naujokams sistema)
	Pagalba įvairovei (kiekvieno besimokančiojo individualumo ir galimybių pripažinimas; reikalingos pagalbos sistemos, mažinančios mokymosi kliūtis, sukūrimas ir jos koordinavimas; savivertės ir pasitikėjimo savimi skatinimo politika; pozityvaus elgesio skatinimo sistemos taikymas ir patyčių prevencija; mokyklos nelankymo priežasčių ieškojimas ir šalinimas; į įtraukujį ugdymą orientuotas profesinis tobulėjimas)

!	<i>Įtraukiojo ugdymo politikos dimensijos įgyvendinimas reiškia, kad įtraukiojo ugdymo idėjos įvirtinamos visuose mokyklos dokumentuose. Mokykloje vykdoma tokia politika, kuri skatina kiekvieno priėmimą, išitraukimą ir dalyvavimą nuo pat pirmos tapimo bendruomenės nariu dienos. Pokyčiai švietimo įstaigoje numatomi, strategiškai planuojami.</i>
----------	--

⁵ Booth T., Ainscow M. (2002). Index for Inclusion: developing learning and participation in schools. CSIE
Booth T., Ainscow M. (2016). Index for Inclusion: a guide to school development led by inclusive values. 4th edition. Index for inclusion network.

Įtraukiojo ugdymo kultūros dimensija	Mokyklos bendruomenės kūrimas (kiekvienas bendruomenės narys jaučiasi priimtas ir svarbus; vyrauja pagarbos vienas kitam atmosfera; mokiniai padeda vienas kitam; darbuotojai bendradarbiauja tarpusavyje; plėtojama mokyklos ir tėvų, mokyklos ir švietimo administratorių / mokyklos steigėjo partnerystė; vietos bendruomenė įtraukiama į mokyklos gyvenimą)
	Įtraukiojo ugdymo vertybių puoselėjimas (bendruomenėje vyrauja aukšti lūkesčiai kiekvienam mokiniui; vadovai, mokyklos darbuotojai, mokiniai ir jų tėvai aptaria ir dalijasi įtraukiojo ugdymo filosofija; kiekvienas mokinys yra vertingas ir vertinamas; mokyklos darbuotojų ir mokinių santykiai grįsti žmogiškosiomis vertybėmis; mokyklos darbuotojai siekia pašalinti bet kokias sėkmingo mokymosi ir dalyvavimo ugdyme kliūtis; mokykla siekia išvengti bet kokios diskriminacijos; yra sukurta skaidri / teisinga įdarbinimo ir darbuotojų skatinimo sistema)

!	<i>Įtraukiojo ugdymo kultūros dimensijoje kuriama saugi, visus priimanti ir bendradarbiaujanti bendruomenė, kurioje kiekvienas jaučiasi vertingas. Siekiama, kad įtraukiojo ugdymo vertybės būtų žinomos ir suprantamos visiems mokyklos darbuotojams, mokiniams, tėvams, jomis būtų dalijamasi.</i>
----------	--

Įtraukiojo ugdymo praktikos dimensija	Tinkama mokymosi orkestruotė (ugdymosi turinio prieinamumo užtikrinimas; diferencijuoto, individualizuoto ir suasmeninto mokymosi planavimas, užtikrinantis kiekvieno besimokančiojo įsitraukimą ir dalyvavimą, vaiko mokymąsi aktyviai mokytis, įvairovės pažinimą ir skatinimą, mokinių pagalbą vienas kitam, visų bendradarbiavimą, kiekvieno mokinio įsitraukimą į neformalias veiklas)
	Išteklių mobilizavimas (mokymosi ištekliai, užtikrinantys kiekvieno dalyvavimą ir mokymąsi, yra visiems vienodai prieinami; mokinių skirtybės (kalba, amžius, pasiekimai, kultūrinė patirtis, negalia) pripažįstamos ir panaudojamos ugdymo procese kaip ištekliai; taip pat aktyviai pasitelkiami išoriniai (žmogiškieji, materialieji) ištekliai)
	Integruotas ugdymo turinys , pritaikytas kiekvienam ir grįstas įtraukties vertybėmis, kai mokomasi ne atskirų dalykų, o temų, kurios svarbios tam, kad galėtumėme išgyventi ir kartu sugyventi; ugdymo turinys – tai ne tik tai, ko formaliai mokoma per pamokas ar veiklas, bet ir tai, ką vaikai ir suaugę patiria būdami mokykloje (kaip mokome ir kaip mokomės)

!	<i>Įtraukiojo ugdymo praktika – tai kasdienės situacijos mokykloje, atspindinčios mokyklos kultūrą ir politiką. Pamokos planuojamos ir vedamos, atsižvelgiant į besimokančiųjų įvairovę. Atrandami ir panaudojami visi galimi materialieji ir žmogiškieji ištekliai, skatinantys mokymąsi ir dalyvavimą.</i>
----------	--

Svarbu suprasti, kad įtraukiojo ugdymo nuostatų įgyvendinimas švietimo įstaigoje yra nuolatinis vertybinis procesas, darantis įtakos tiek ugdymo(si) pasiekimams, tiek ir bendruomenės santykiams. Programos „Erasmus +“ projekto „Įtraukusis ugdymas: nuo iššūkio link galimybės“ įgyvendintojų manymu, nuosekliai įgyvendinamas įtraukusis ugdymas gali padėti spręsti Šiaulių rajono savivaldybei (toliau – Savivaldybė) kylančius švietimo iššūkius, t. y. pagerinti vaikų / mokinių ugdymo(si) pasiekimus, skatinti tiek ugdytinių, tiek ir ugdytojų socialinį ir emocinį augimą, gali padėti kovoti su visuomenės susvetimėjimu bei visuomenėje įsigaliojusiais stereotipais dėl kiekvieno iš mūsų skirtybių.

ŠIAULIŲ RAJONO SAVIVALDYBĖS ŠVIETIMO ĮSTAIGŲ PASIRENGIMAS ĮGYVENDINTI ĮTRAUKŪJŲ UGDYMĄ

Siekiant įvertinti Savivaldybės švietimo įstaigų pasirengimą įgyvendinti įtraukujų ugdymą, 2022 m. pabaigoje vykdyta Savivaldybės švietimo įstaigų veiklos priežiūra. Duomenų surinkimui taikytas švietimo įstaigų apklausos raštu metodas.

Analizuojant ir vertinant *politinius* švietimo įstaigų *sprendimus* įtraukiojo ugdymo aspektu, nustatyta, kad:

Dauguma Savivaldybės švietimo įstaigų:	<p>priimant ugdytinius vengia bet kokios selekcijos ir segregacijos apraiškų; yra atviros skirtingų ugdymosi poreikių turintiems ugdytiniams, iš užsienio grįžusiems / atvykusiems asmenims, vaikams iš socialiai pažeidžiamų šeimų bei nepalankaus SEK ir pan.; užtikrina / iš dalies užtikrina įstaigos teritorijos ir vidaus erdvių prieinamumą ugdytiniams su neįgaliojo vežimėliu bei regėjimo negalia; kuria erdves, skirtas nusiraminiui, poilsiui, susikaupimui, tyliam darbui, individualiam mokymuisi ir pan.; užtikrina laisvą mokymo(si) priemonių prieinamumą tam skirtose vietose; užtikrina galimybes ugdymo procesą organizuoti moderniomis mokymo(si) priemonėmis aprūpintuose gamtos mokslų bei kitų dalykų kabinetuose, virtualioje aplinkoje; sudaro palankias galimybes visiems ugdytiniams dalyvauti neformaliojo švietimo veiklose ir tobulinti įgimtus pomėgius, gabumus bei talentus; siekia kuo aiškiau susitarti dėl gabesniųjų ugdytinių sampratos bei kryptingo tokių ugdytinių ugdymo; sudaro sąlygas ugdytiniams matyti, domėtis, vertinti savo ir kitų darbus, mokytis vieniems iš kitų – tuo tikslu įgyvendinami projektai, rengiamos parodos, organizuojami ugdytinių darbų pristatymai, išnaudojama virtuali erdvė; stengiasi užtikrinti nuolatinį mokytojų profesinį tobulėjimą bei tobulinti mokytojų kompetencijas, kurios yra svarbios, siekiant įgyvendinti įtraukiojo ugdymo nuostatas; sudaro sąlygas pasidalyti lyderystei, gerosios patirties sklaidai, mokymuisi kartu ir vieniems iš kitų ir pan.</p>
---	---

!	<i>Politinės švietimo įstaigų nuostatos ir strateginiai sprendimai sudaro prielaidas sėkmingam įtraukiojo ugdymo vyksmui Savivaldybės švietimo įstaigose.</i>
----------	--

Analizuojant kultūrinius Savivaldybės švietimo įstaigų ypatumus nustatyta, kad įstaigose daug dėmesio skiriama skirtingų bendruomenės grupių telkimui ir bendruomeniškumo skatinimui:

Visose Savivaldybės švietimo įstaigose:	<p>vyrauja bendruomeniški tarpusavio santykiai; gerbiama kiekvieno bendruomenės nario nuomonė, palaikoma kiekviena pažangi iniciatyva; suteikiamos palankios galimybės kiekvieno ugdytinio, nepriklausomai nuo jo gebėjimų, ugdymosi pasiekimų ar turimų ugdymosi poreikių, aktyviam ir saviraiškimui dalyvavimui įstaigos gyvenime; ieškoma savitų, įtraukiančių bendradarbiavimo su tėvais formų; aiškiai susitarta dėl pageidaujamo tiek ugdytinių, tiek ir darbuotojų elgesio skatinimo; organizuojami renginiai, orientuoti į bendruomenės narių tolerancijos, empatijos stiprinimą, bendražmogiškų vertybinių nuostatų formavimą, gebėjimų būti ir dirbti kartu su kitais ugdymą; stengiamasi, kad į įstaigų veiklas, renginius aktyviai įsitrauktų ir SUP turintys ugdytiniai; nuosekliai vykdomas socialinis-emocinis vaikų ugdymas ir pan.</p>
--	---

!	<i>Savivaldybės švietimo įstaigose vyrauja įtraukiojo ugdymo nuostatų įgyvendinimui palankus mikroklimatas.</i>
----------	--

Užfiksuotos Savivaldybės švietimo įstaigų bendruomenių nuostatos dėl įtraukiojo ugdymo įgyvendinimo rodo, kad:

Dalyje Savivaldybės švietimo įstaigų:	yra susitarta dėl individualios ugdytinių pažangos skatinimo; fiksuojamos nepakankamai pozityvios tėvų, pedagogų, ugdytinių nuostatos dėl skirtingų gebėjimų ir SUP turinčių vaikų ugdymosi kartu; ne visi pedagogai yra motyvuoti integruotai ugdyti išskirtinius vaikus; ne visi tėvai yra linkę gerbti ir toleruoti kartu ugdomus vaikus, turinčius SUP ar išsiskiriančius savo elgesiu; daliai jaunesnio amžiaus ugdytinių stinga gebėjimų būti ir veikti kartu su išskirtinumą turinčiais bendraamžiais; nepakankamai aukšti pedagogų lūkesčiai dėl vaikų / mokinių ugdymosi ir pan.
--	---

!	<i>Dalyje švietimo įstaigų įtraukusis ugdymas / įtraukiojo ugdymo galimybė nėra traktuojama kaip siektina švietimo sistemos vertybė, užtikrinanti kiekvieno asmens prigimtinę teisę būti ir ugdytis kartu su bendraamžiais.</i>
----------	--

Praktinės švietimo įstaigų veiklos ypatumai rodo, kad:

Dalyje Savivaldybės švietimo įstaigų:	išnaudojamos visos BUP numatytos valandos, skirtos mokinių ugdymosi poreikiams tenkinti; didinama ugdymo įvairovė: taikomos mokymosi bendradarbiaujant strategijos, ugdymas organizuojamas ne tik mokykloje, bet ir už jos ribų, į ugdymo procesą įtraukiami vaikų tėvai, socialiniai partneriai, įvairių profesijų atstovai; telkiami materialiniai ir žmogiškieji ištekliai, kad būtų sudarytos kuo geresnės sąlygos ugdytis vaikams iš nepalankios socialinės aplinkos; paskirti asmenys, atsakingi už mokymosi(si) pagalbos teikimo organizavimą; dalyvaujant VGK sprendžiami vaiko ugdymo(si) ir pagalbos teikimo klausimai, konsultuojami tėvai, pedagogai, teikiamos rekomendacijos dėl vaikų / mokinių ugdymo; stokojama švietimo pagalbos specialistų; psichologo pagalba dažniausiai teikiama už švietimo įstaigos ribų ir dažnu atveju būna fragmentiška; neišvengiama atvejų, kai vaikai nelanko mokyklos, prastai mokosi, netinkamai elgiasi; pedagogams trūksta gebėjimų atpažinti SUP bei dirbti su vaikais / mokiniais, turinčiais SUP; skiriama nepakankamas dėmesys mokiniams, turintiems ypatingų gabumų ar padidintą mokymo(si) potencialą ir pan...
--	--

!	<i>Savivaldybės švietimo įstaigose puoselėjama kultūra ir politinės nuostatos nors ir sudaro prielaidas, tačiau neužtikrina sėkmingo esminės įtraukiojo ugdymo nuostatos (kokybiškas ugdymas kiekvienam vaikui) įgyvendinimo.</i>
----------	--

Siekiant padėti Savivaldybės švietimo įstaigoms pasirengti sėkmingam esminės įtraukiojo ugdymo nuostatos „kokybiškas ugdymas kiekvienam vaikui“ įgyvendinimui, apibrėžtos gairės ugdomosios aplinkos, palankios įtraukiojo ugdymo nuostatų įgyvendinimui, kūrimui.

**„UGDOMOSIOS APLINKOS, PALANKIOS ĮTRAUKIOJO UGDYMO NUOSTATŲ
ĮGYVENDINIMUI, KŪRIMO“ GAIRĖS**

ĮTRAUKIOJO UGDYMO POLITIKOS ĮGYVENDINIMUI ŠVIETIMO ĮSTAIGOSE SVARBU:	Atvirumas ugdytiniams, turintiems įvairių sutrikimų, negalių, grįžusiems / atvykusiems iš užsienio, iš socialiai pažeidžiamų šeimų, nepalankaus socialinio–ekonominio konteksto.
	Įstaigos ir jos teritorijos prieinamumas ugdytiniams su judėjimo, regos negalia.
	Erdvių pritaikymas skirtingus ugdymo(si) poreikius turintiems ugdytiniams.
	Darbuotojų dalyvavimas mokymuose įtraukties / skirtingų ugdymosi poreikių turinčių mokinių ugdymo, žmogaus teisių, lygių galimybių temomis.
	Pedagogų mokymasis įtraukiojo ugdymo srityje su kitais ir iš kitų organizavimas.
	Susitarimai dėl padidintą ugdymo(si) potencialą turinčių (gabesniųjų / gabiųjų) ugdytinių sampratos.
	Švietimo pagalbos ar kitų, ugdytinių į(si)traukimui į ugdymą(si) didinti ir ugdymo(si) pasiekimams gerinti, taikytų priemonių poveikio analizavimas.
	Pakankamas kiekis priemonių personalizuotam ir / ar grupiniam ugdytinių mokymui(si) / ugdymui(si) organizuoti.
	Sąlygų, ugdytiniams matyti, domėtis, vertinti savo ir kitų darbus, mokytis vieniems iš kitų sudarymas.
	Mokyklos / savivaldybės / šalies / tarptautinio lygmens projektų įtraukiojo ugdymo tema įgyvendinimas.
Visų ugdytinių dalyvavimas popamokinėse veiklose.	

!!!	<i>Įtraukiojo ugdymo politikos dimensijos įgyvendinimas reiškia, kad įtraukiojo ugdymo idėjos įvirtinamos visuose mokyklos dokumentuose. Mokykloje vykdoma tokia politika, kuri skatina kiekvieno priėmimą, įsitraukimą ir dalyvavimą nuo pat pirmos tapimo bendruomenės nariu dienos. Pokyčiai švietimo įstaigoje numatomi, strategiškai planuojami.</i>
------------	---

**ĮTRAUKIOJO
UGDYMO
KULTŪROS
FORMAVIMUI
ŠVIETIMO
ĮSTAIGOSE
SVARBU:**

Bendruomenės tarpusavio santykių grindimas geranoriškumo, pagarbos, pasitikėjimo, solidarumo, lygiateisiškumo principais.

Atsižvelgiama į kiekvieno bendruomenės nario nuomonę, pasiūlymus, iniciatyvas.

Aiškūs susitarimai dėl pageidaujamo elgesio, jo skatinimo bei elgesio problemų sprendimo.

Bendruomenės nariai priima, toleruoja, gerbia skirtingus ugdymo(si) poreikius ir galimybes turinčius ugdytinius

Aukštų pedagogų lūkesčių dėl kiekvieno ugdytinio ugdymo(si) rezultatų vyravimas.

Sukurta skaidri ir visai bendruomenei aiški ugdytinių pažangos skatinimo tvarka, padedanti išvengti bet kokios ugdytinių diskriminacijos.

Organizuojami renginiai, orientuoti į ugdytinių tolerancijos, empatijos stiprinimą, bendražmogiškų vertybinių nuostatų formavimą, gebėjimo būti ir dirbti kartu su kitais ugdymą.

Organizuojamos veiklos (renginiai, šventės, įvykiai), kurių iniciatoriais, lyderiais ir / ar dalyviais gali būti kiekvienas įstaigos bendruomenės narys.

!!!

Įtraukiojo ugdymo kultūros dimensijoje kuriama saugi, visus priimanti ir bendradarbiaujanti bendruomenė, kurioje kiekvienas jaučiasi vertingas. Siekiama, kad įtraukiojo ugdymo vertybės būtų žinomos ir suprantamos visiems mokyklos darbuotojams, mokiniams, tėvams, jomis būtų dalijamasi.

**ĮTRAUKIOJO
UGDYMO
PRAKTIKOS
REALIZAVIMUI
ŠVIETIMO
ĮSTAIGOSE
SVARBU:**

Reikalingų švietimo pagalbos specialistų poreikio užtikrinimas.

Kryptingas V GK veikimas – telkiami pedagogai komandiniam darbui, konsultuojami tėvai, pedagogai ir personalas, teikiamos rekomendacijos dėl ugdymo organizavimo ir kt.

Visiems ugdytiniams teikiama kvalifikuota pagalba.

Susitarimai dėl pagalbos, mažinančios mokymo(si) kliūtis, visiems mokiniams teikimo.

Sukurta ir įgyvendinama vaiko individualios pažangos skatinimo / stebėjimo / vertinimo sistema / tvarka.

Priimti susitarimai dėl pamokos / ugdymo veiklos turinio diferencijavimo, atsižvelgiant į ugdytinių ugdymo(si) poreikius.

Susitarimai dėl pamokų praleidinėjimo / nelankymo prevencijos.

Naujai priimtiems ugdytiniams numatytas adaptacinis laikotarpis.

Individualių ugdymo planų (ne tik SUP turintiems ugdytiniams) rengimas.

Išnaudojamos visos BUP numatytos pamokos, skirtos mokinių ugdymosi poreikiams tenkinti.

Siekimas užtikrinti, kad tiek mergaitės, tiek ir berniukai turėtų vienodas galimybes ugdytis jiems tinkamu būdu.

Ugdymo veiklose skatinamas ugdytinių bendradarbiavimas mišrioje grupėse, suburiant skirtingų gebėjimų, polinkių, ugdymo(si) poreikių turinčius ugdytinius.

Dažnas ugdymo proceso organizavimas už klasės / grupės / mokyklos ribų, kviečiami įdomūs, aktualių mokymo(si) / ugdymo(si) temai patirtį turintys žmonės, pasitelkiami socialiniai partneriai.

Išteklių skirstymas taip, kad ugdytiniams iš nepalankios socialinės aplinkos būtų sudarytos kuo geresnės sąlygos ugdytis.

Įtraukiojo ugdymo praktika – tai kasdienės situacijos mokykloje, atspindinčios mokyklos kultūrą ir politiką. Pamokos planuojamos ir vedamos, atsižvelgiant į besimokančiųjų įvairovę. Atrandami ir panaudojami visi galimi materialieji ir žmogiškieji išteklių, skatinantys mokymąsi ir dalyvavimą.

REKOMENDACIJOS ĮTRAUKIOJO UGDYMO NUOSTATOMS ĮGYVENDINTI

ŠVIETIMO ĮSTAIGOS VADOVUI

Dėkite pastangas, kad mokyklos erdvės būtų pritaikytos vaikams, turintiems judėjimo, regėjimo negalių ar kitų sutrikimų.

Siekite, kad mokyklos aplinkos ir pamokos atitiktų Universalaus dizaino principus.

Pasirūpinkite mokyklos bendruomenės (mokytojų, mokinių ir jų tėvų, kitų mokyklos darbuotojų) nuostatų apie „kitokius“ žmones keitimu, ugdymu apie žmonių teises ir lygias galimybes.

Pasirūpinkite mokytojų ugdymo(si) aplinkų kūrimo, dalyko turinio planavimo ir tobulinimo, ugdymo(si) proceso valdymo, mokinių pasiekimų ir pažangos vertinimo, mokinio pažinimo ir jo pažangos pripažinimo kompetencijų tobulinimu.

Inicijuokite Individualios vaiko pažangos sistemos mokyklos sukūrimu ir įgyvendinimu ar turimos sistemos patobulinimą.

Daugiau dėmesio skirkite ugdymo turinio planavimui atsižvelgiant į lyties ypatumus, skirtingus ugdytinių poreikius bei pomėgius.

Kolegialiai išanalizuokite Nacionalinės švietimo agentūros tinklalapyje pateiktą medžiagą dėl aukštesniųjų gebėjimų turinčių vaikų atpažinimo, organizuokite veiklas padidinto mokymosi potencialo turintiems

Stiprinkite vidinę mokyklos tinklakūrą ir tinklaveiką, kaip ugdymosi procesų gerinimo prielaidą, pasinaudojant principu „kolega-kolegai“, remiantis praktine patirtimi, dalijantis naujai įgytomis žiniomis ir išbandytais inovatyviais metodais bei atrastomis priemonėmis.

Skatinkite mokytojų, švietimo pagalbos specialistų ir mokytojų padėjėjų bendradarbiavimą.

Pasirūpinkite reikalingos pagalbos specialiųjų ugdymosi poreikių turintiems vaikams ir jų tėvams suteikimu.

Rūpinkitės mokytojų, kitų darbuotojų emocine gerove.

MOKYTOJUI

Supraskite, kad kiekvienas vaikas skirtingas ne tik amžiumi, lytimi, išvaizda, bet ir savo suvokimu, gebėjimais, galiomis. Vieni informaciją priima vaizdu, kiti – garsu, ritmu, lytėjimu, judesiu ar informacinėmis technologijomis. Atsižvelkite į tai organizuodami ugdymą.

Pažinkite kiekvieną vaiką, jo individualumą ir išskirtinumą stebėdami, lygindami su bendraamžiais, analizuodami elgesį ir veiklą, bendraudami su tėvais.

Matykite vaiko emocijas ir reaguokite į jas: jeigu geros – pagirkite, jeigu blogos – išsiaiškinkite jų kilmės priežastis.

Su netinkamai besielgiančiu mokiniu susitarkite dėl taisyklių, kurių turėsite laikytis. Taisyklėse labai svarbi ir abiejų pusių – mokinio ir mokytojo – atsakomybė už taisyklių nesilaikymą.

Atkreipkite dėmesį į pamokoje nuobodžiaujančius: išsiaiškinkite priežastis ir padėkite jas pašalinti.

Kiekvienoje pamokoje kurkite gerą mikroklimatą, nes tik geros emocijos deda pamatus įgūdžių ir gebėjimų ugdymui(si).

Mokykite ne tik pagal standartą, bet ir pagal kiekvieno vaiko poreikius ir galimybes, naudodami būdais, formas, individualizuodami užduočių pateikimą ir jų atlikimo instrukcijas.

Suteikite galimybių kiekvienam vaikui patirti sėkmę – leiskite pasirinkti užduotis, jų atlikimo būdus.

Skatinkite vaikus keltis mokymo(si) tikslus – nuo paprastų prie sudėtingesnių – ir juos nuosekliai įgyvendinti.

Fiksuokite ne tik vaikų pasiektus rezultatus, bet ir pokyčius mokymo(si) procese.

Sudarykite galimybes vaikams mokytis iš bendraamžių, sudarydami homogenines – skirtingų gebėjimų – grupes.

Mokykite ne tik konkretų dalyką, bet ir „minkštųjų gebėjimų“: bendravimo ir bendradarbiavimo, lankstumo, lyderystės, komandinio darbo, laiko vadybos, pagarbos, empatijos, savivokos, problemų sprendimo.

Atsisakykite ugdymo „autobuse“ principo, kurdami bendravimą ir bendradarbiavimą skatinančią aplinką.

Ieškokite pagalbos dėl specialiųjų ugdymosi poreikių turinčių vaikų ugdymo: bendraukite su kitais mokytojais, mokačiais tokius mokinius, mokykloje dirbančiais švietimo pagalbos specialistais.

Formuokite teigiamas vaikų apie žmonių skirtybes ir specialiuosius ugdymosi poreikius: kaip juos atpažinti, pripažinti, priimti. Sudarykite galimybes suprasti, kad tie išskirtiniai žmonės gyvena šalia mūsų.

**ŠVIETIMO
PAGALBOS
SPECIALISTAMS**

Pastebėkite vaikus, kurie, mokytojų teigimu, kitaip elgiasi pamokose nei kiti vaikai.

Bendraukite su vaikų tėvais, mokytojais, siekdami išsiaiškinti vaiko „kitoniškumo“ priežastis.

Padėkite vaikams, kuriems reikia pagalbos, adaptuotis, integruotis, mokytis, bendrauti su kitais.

Konsultuokite vaikų tėvus probleminiais klausimais, suteikite jiems pagalbą.

Konsultuokite mokytojus, kaip vaikui parinkti tinkamiausius ugdymo būdus ir formas, kokias strategijas taikyti, kad nekiltų neigiamų emocijų, nusivylimas, nenoras mokytis.

**TĖVAMS /
GLOBĖJAMS /
RŪPINTOJAMS**

Jei jūsų vaikas sako, kad nenori eiti į mokyklą, pažiūrėkite į tai rimtai, išsiaiškinkite priežastis.

Kalbėkitės su vaiku apie jo patirtis mokykloje. Tai padės atrasti geriausius pagalbos jam būdus.

Jeigu jūsų vaikas turi neigiamą nuomonę apie mokyklą, mokytojus, mokinius, išsiaiškinkite, kodėl jis taip mano. Neskubėkite apibendrinti, teisti. Išklauskite ir kitą pusę.

Pasikalbėkite su mokytojais apie savo vaiko elgesį klasėje, mokykloje, išsiaiškinkite to elgesio priežastis. Klauskite mokytojų, kas atsitiko mokykloje, kad jūsų vaikas namo grįžo nepatenkintas, suirzęs, piktas.

Išsiaiškinkite tikrąsias savo vaiko galias, gebėjimus, kad jam būtų lengviau mokytis.

Mokykite savo vaiką keltis individualius ugdymo(si) tikslus – nuo paprastų prie sudėtingesnių – ir juos nuosekliai įgyvendinti.

Kalbėkite su savo vaiku apie žmonių skirtybes, išskirtinumą, toleranciją, empatiškumą.

Kalbėkite su vaiku apie mokyklos svarbą, karjeros siekius ir reikalavimus tam tikroms profesijoms.

Dalyvaukite savo vaiko ugdymo procese mokykloje, nes tai ne tik gerins klasės mikroklimatą, bet ir prisidės prie to, kad visi mokiniai įsitrauktų į pagalbos teikimą jūsų vaikui.

Bendradarbiaukite su mokyklos mokytojais, švietimo pagalbos specialistais, mokyklos vadovais dėl tinkamiausio jūsų vaikui pagalbos modelio atradimo.

MOKINIUI

Pamokoje būk dėmesingas, aktyvus, darbštus, išbandyk įvairius užduočių atlikimo būdus: individualiai, poroje, grupėje, raštu, žodžiu, pasinaudojant informacinėmis technologijomis.

Apie savo nuotaiką, emocijas, galinčias trukdyti pamokoje, pirmiau papasakok mokytojui, kol jos neišsiveržė ir nepakenktų tau, mokytojui, klasės draugams. Jeigu apie savo nuotaiką, emocijas nediršti kalbėti prie visų klasėje, pasikalbėk su mokytoju individualiai.

Jeigu bus dienų, kai nesinorės atlikti užduočių klasėje, paprašyk mokytojo leisti tau nieko nedaryti, o ramiai pasėdėti, pažiūrėti pro langą.

Po kiekvienos pamokos dalyvauk pamokos refleksijoje: pasakyk kas tau pamokoje patiko / nepatiko, kas sekėsi / nesisekė, ką supratau / nesupratai, kaip tu jauteisi ir ko norėtumei, kad galėtumei gerai jaustis.

Jeigu klasės draugas elgiasi netinkamai tavo atžvilgiu, pasikalbėk su juo, kodėl jis taip elgiasi. Jeigu nepavyksta susitarti, pasikvieskite tarpininką – kitą klasės draugą, mokytoją ar kitą mokyklos darbuotoją.

Jeigu tau pamokoje nuobodu dėl to, kad tu daugiau žinai, moki, gebi, paprašyk mokytojo papildomų užduočių.

Suprask, kad visi žmonės skirtingi, tačiau dėl to ignoruoti, diskriminuoti negalima.

Kelk sau tikslus – ko norėtumei artimiausiu metu ar ateityje pasiekti – nuo paprasčiausių iki reikalaujančių nemažų pastangų. Būk drąsus, ryžtingas ir užsispyręs, siekdamas tų tikslų.